

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 31 stycznia 2018 r.

Pozycja 25

POSTANOWIENIE z dnia 21 grudnia 2017 r. Sygn. akt Ts 182/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej L.K. w sprawie zgodności:

art. 135 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016 r., poz. 887, ze zm.) z art. 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej złożonej do Trybunału Konstytucyjnego 2 września 2016 r. (data nadania) L.K. (dalej: skarżąca) zakwestionowała zgodność 135 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 887, ze zm.; dalej: ustawa o emeryturach i rentach z FUS) z art. 2, art. 31 ust. 3 i art. 67 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną wniesiono na podstawie następującego stanu faktycznego i prawnego. Decyzją z lutego 1989 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) przyznał skarżącej rentę inwalidzką trzeciej grupy. Renta ta (obecnie: renta z tytułu niezdolności do pracy) była skarżącej wypłacana do końca miesiąca czerwca 2002 r. Skarżąca zmieniła wtedy miejsce zamieszkania i z przyczyn od niej niezależnych, a wynikających z jej stanu zdrowia, nie zgłosiła tego faktu organowi. Z uwagi na powyższe decyzję z czerwca 2002 r. ZUS wstrzymał wypłatę należnego skarżącej świadczenia za okres od 1 lipca 2002 r., powołując się na nieznajomość miejsca, do którego miało być ono dostarczone.

Pełnomocnik skarżącej 24 lipca 2014 r. złożył wniosek o wznowienie wypłaty świadczenia. Decyzją z grudnia 2014 r. ZUS wznowił wypłatę świadczenia od 1 lipca 2011 r., tj. za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty. ZUS odmówił wypłaty renty za okres od 1 lipca 2002 do 30 czerwca 2011 r., powołując się na art. 135 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skarżąca 19 marca 2015 r. złożyła wniosek o wypłatę pozostałej części świadczenia za okres od dnia wstrzymania wypłaty do 30 czerwca 2011 r. wraz z odsetkami ustawowymi. Decyzją z kwietnia 2015 r. ZUS odmówił skarżącej wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy za wskazany powyżej

okres. Odwołanie wniesione do Sądu Okręgowego w G. zostało oddalone przez ten organ wyrokiem z listopada 2015 r. Sąd Apelacyjny w G. wyrokiem z kwietnia 2016 r. oddalił apelację wniesioną od orzeczenia sądu I instancji.

Z wydaniem ostatecznego orzeczenia skarżąca wiąże naruszenie zasady ochrony praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji) oraz zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji) a także wyrażonej w art. 67 ust. 1 Konstytucji gwarancji praw do zabezpieczenia społecznego. Zdaniem skarżącej zaskarżony przepis faktycznie pozbawił ją prawa do zabezpieczenia w pełnym zakresie. Nie budzi bowiem wątpliwości to, że także w okresie, w którym ZUS nie znał miejsca jej pobytu, skarżąca legitymowała się uprawnieniem do pobierania renty przyznanej na podstawie decyzji ZUS. Skarżąca uzasadniając zarzuty, wyjaśnia, że „w związku z brakiem wypłaty skarżącej renty za cały okres jej wstrzymania nie zostało skarżącej zapewnione minimum bezpieczeństwa społecznego – gdyż nie mogła ona korzystać z przyznanej jej renty w sposób pełny i zgodny z jej przeznaczeniem oraz pozostawała w tym okresie bez środków do życia”.

Skarżąca dowodzi naruszenie zasady ochrony praw słusznie nabytych, przypominając, że wypełniła wszystkie przesłanki przewidziane przez obowiązujące przepisy do nabycia świadczenia rentowego oraz że prawo do renty – także w trakcie wstrzymania jej wypłaty skarżącej przysługiwało. Pomimo tego ustawodawca arbitralnie – w ocenie skarżącej – ograniczył jej prawo do renty. Podkreśla, że wprowadzenie kwestionowanego ograniczenia nie służy ochronie innego konstytucyjnego prawa, co powoduje – jej zdaniem – że ingerencja w prawa słusznie nabyte jest niedopuszczalna.

Uzasadniając naruszenie zasady proporcjonalności skarżąca wskazała, że ustawodawca miał inną możliwość doręczenia świadczenia rentowego w przypadku nieznanego adresu osoby uprawnionej; mógł bowiem złożyć nieodebrane świadczenie do depozytu, a następnie – gdy ustała przeszkoda w doręczeniu - wznowić wypłatę i zwrócić depozyt. Obowiązujące rozwiązanie jest z tego względu nieproporcjonalne, a przy tym nie ma charakteru bezalternatywnego. W arbitralnym ograniczeniu wypłaty świadczeń niedoręczanych przez trzy lata osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy (ze względu na brak informacji o zmianie miejsca zamieszkania) do trzech lat skarżąca upatruje ponadto naruszenia zasady sprawiedliwości społecznej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał badał, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymaganiom, a także czy nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w ustawie zasadniczej. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia przesłanki, o których mowa w przywołanym przepisie Konstytucji, oraz wymagania, o których stanowią art. 53 i art. 77 ust. 1 ustawy o TK.

Skarżąca uprawnienie do wniesienia skargi konstytucyjnej upatruje w naruszeniu prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji), do którego doszło na skutek arbitralnego pozbawienia jej tego prawa przez ograniczenie wypłaty świadczenia rentowego jedynie za okres trzech lat od momentu złożenia wniosku o wznowienie wypłaty, zawieszanej na skutek niemożności doręczenia świadczenia z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Treścią konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego jest zagwarantowanie każdemu obywatelowi świadczeń w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, a także w razie pozostawania bez pracy nie z własnej woli i nieposiadania innych środków utrzymania. Przedstawiciele doktryny podkreślają, że szczegółowe unormowanie form i zakresu zabezpieczenia społecznego należy do ustawy zwykłej. Ustawy zwykłe mogą to unormowanie ograniczać, a skoro nie dochodzi do wkroczenia w materię normowaną konstytucyjnie, nie ma też możliwości odwołania się do przesłanek z art. 31 ust. 3 zdanie pierwsze Konstytucji. Pozostaje natomiast zakaz naruszania istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, bo w tym zakresie dotykamy już materii konstytucyjnej.

Skarżąca nie wykazała, że zaskarżone przepis ograniczający wypłatę renty za okres trzech lat wstecz licząc od daty złożenia wniosku o wznowienie wypłaty świadczenia rentowego, narusza istotę prawa do zabezpieczenia społecznego. Nie przedstawiła bowiem argumentów uzasadniających twierdzenie, że wypłata tych środków za okres przekraczający trzy lata jest konieczna dla zabezpieczenia jej niezbędnych potrzeb życiowych. Chodzi tu przede wszystkim o aktualne potrzeby życiowe skarżącej. Okoliczność, że w okresie zawieszenia wypłaty renty skarżąca nie miała zapewnionego minimum życiowego, w chwili obecnej nie uzasadnia wypłaty świadczenia znacznie przewyższającego gwarantowane konstytucyjnie minimum socjalne. Przypomnieć bowiem należy, że „świadczenia z ubezpieczenia społecznego mają charakter alimentacyjny (...) i nie mogą podlegać kapitalizacji” (I. Jędrasik-Jankowska, K. Jankowska, *Prawo*, s. 280).

Niezasadne jest twierdzenie zawarte we wniesionej skardze konstytucyjnej, a wskazujące na brak innej wartości konstytucyjnej, której ochronie miałyby służyć powyższe ograniczenie. Jak podnosił wielokrotnie Trybunał przy realizacji konstytucyjnych praw socjalnych ustawodawca musi uwzględniać sytuację gospodarczą i konieczność zapewnienia warunków rozwoju gospodarczego (por. wyrok z 20 listopada 2001 r., sygn. akt SK 15/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 252), a nawet dostosować zakres realizacji praw socjalnych do warunków ekonomicznych (por. wyrok z 22 października 2001 r., sygn. akt SK 16/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 214). Granice możliwości zaspokojenia potrzeb wyznaczone są bowiem przez inne podlegające ochronie wartości konstytucyjne, takie jak równowaga budżetowa (zob. wyrok z 8 maja 2000 r., sygn. akt SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107). Trybunał wyjaśnił ponadto w uzasadnieniu wyroku z 12 września 2000 r. (sygn. akt K 1/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 185), że na tle spraw zabezpieczenia społecznego nie bada trafności bądź celowości rozstrzygnięć parlamentu i zawsze przyjmuje wstępne założenie, że parlament działał racjonalnie i zgodnie z Konstytucją.

Skarżący wskazuje na arbitralność wprowadzonego ograniczenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zarzut ten jest oczywiście bezzasadny. Jak podniósł sąd II instancji orzekający w sprawie skarżącej, wprowadzony termin trzech lat, za który można uzyskać należne, a niewypłacone z przyczyn niezależnych od organu świadczenia z tytułu renty, nawiązuje do okresów przedawnienia roszczeń o świadczenia powtarzające się i roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny z uwagi na oczywistą bezzasadność zarzutów (art. 61 ust. 4 pkt 3 ustawy o TK) odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.